

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2016 r. w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 22 lipca 2015 r., sygn. akt I C 1139/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. **oddala powództwo,**

2. **zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 617 zł (sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 480 zł (czteryście osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kwotę 450 zł (czteryście pięćdziesiąt złotych) wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego.

SSO Lucyna Morys – Magiera

Sygn. akt III Ca 1858/15

UZASADNIENIE

Powódka R. S. wniosła o zasądzenie kwoty 2.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 listopada 2013r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Podawała, że w dniu 30 sierpnia 2012r. zawarła z pozwanym umowę ubezpieczenia na życie na okres od dnia 30 sierpnia 2012r. do dnia 29 sierpnia 2013r. z opcją automatycznego przedłużenia, obejmującą pakiet zdrowie oraz pakiet rodzinny. Na skutek opłacenia składki na poczet kolejnego okresu ubezpieczenia umowa uległa przedłużeniu do dnia 29 sierpnia 2014r. Zgodnie z pakietem „rodzina” ochroną ubezpieczeniową na mocy zawartej umowy objęta była śmierć teścia ubezpieczonego. W chwili zawierania umowy powódka była wdową, co było wiadome pozwanemu, a w dniu 13 października 2013r. zmarł teść powódki. Powódka wystąpiła do pozwanego z roszczeniem o wypłatę świadczenia, jednak ten odmówił wypłaty nie uznając roszczenia.

Pozwany (...) S.A. w P. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Przyznając, że strony łączyła umowa ubezpieczenia, której przedmiotem ubezpieczenia było ryzyko zajścia wypadku ubezpieczeniowego w postaci

między innym śmierci rodzica i teścia małżonka ubezpieczonego z sumą ubezpieczenia 2000zł, zarzucił, powołując się na ogólne warunki ubezpieczenia, że powódka nie spełnia warunków umowy ubezpieczenia, bowiem w chwili zdarzenia mąż powódki nie żył, a więc nie pozostawał z powódką w związku małżeńskim. Podnosił, że zapisy umowy mają w pierwszej kolejności zastosowanie, zatem powoływane przez powódkę przepisy kodeksu cywilnego dotyczące powinowactwa, mogły by mieć zastosowanie, gdyby umowa tej kwestii nie regulowała.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 lipca 2015r. Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim w pkt 1 zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.000zł (dwa tysiące złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 14 listopada 2013r. do dnia zapłaty; w pkt 2 zaś zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 647zł (sześćset czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Bezspornym było, że strony łączyła umowa ubezpieczenia „życie plus”, zawarta w dniu 30 sierpnia 2012r., na okres do 29 sierpnia 2013r., następnie przedłużona do dnia 29 sierpnia 2014r. Ochroną ubezpieczeniową objęte były między innymi takie zdarzenia jak: śmierć ubezpieczonego, trwałe uszczerbek na zdrowiu, pokrycie kosztów leczenia, poważne zachorowanie ubezpieczonego, pobyt w szpitalu w następstwie nieszczęśliwego wypadku i choroby. Dodatkowo umowa obejmowała tzw. pakiet „rodzina”, na podstawie którego ochroną ubezpieczeniową objęte były między innymi takie zdarzenia jak: śmierć współmałżonka ubezpieczonego, czy śmierć rodzica i teścia ubezpieczonego (Klauzula 10). W przypadku śmierci rodzica lub teścia była przewidziana suma ubezpieczenia w kwocie 2000zł.

Ustalił Sąd Rejonowy, iż zgodnie z postanowieniami umownymi współmałżonek to współubezpieczony, osoba pozostająca z ubezpieczonym w związku małżeńskim,, w stosunku do którego nie została orzeczona separacja zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Za współmałżonka uznaje się również niespokrewnionego z ubezpieczonym partnera, który ukończył 18 rok życia, który posiada od minimum 12 miesięcy przed datą przystąpienia do ubezpieczenia ten sam adres zameldowania co ubezpieczony lub wspólnie z ubezpieczonym zaciągnął kredyt hipoteczny i wspólnie prowadzą gospodarstwo domowe lub posiada z ubezpieczonym przynajmniej jedno dziecko i wspólnie prowadzą gospodarstwo domowe (§ 2 pkt 28 OWU). Z kolei teść ubezpieczonego to współubezpieczony, bez względu na wiek, ojciec lub matka małżonka ubezpieczonego lub osoba, która dokonała pełnego lub częściowego przysposobienia małżonka ubezpieczonego (klauzula 10 § 1 pkt 2 OWU).

Jak ustalono, w dniu 11 sierpnia 2012r. zmarł mąż powódki A. S., a w dniu 13 października 2013r. zmarł teść powódki J. S.. Powódka wystąpiła do pozwanego o wypłatę świadczenia w związku ze śmiercią teścia. Pozwany ostatecznie w piśmie z dnia 29 listopada 2013r. odmówił wypłaty świadczenia.

W tym stanie rzeczy uznał Sąd Rejonowy, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie, kierując się regulacją art. 805 § 1 - 4k.c. Uznał, że elementami przedmiotowo istotnymi umowy ubezpieczenia jest z jednej strony zobowiązanie do spełnienia określonego świadczenia przez ubezpieczyciela w razie zajścia określonego w umowie wypadku, z drugiej zaś strony zobowiązanie do zapłaty składki przez ubezpieczającego. Stwierdził, że wypadek ubezpieczeniowy jest zdarzeniem prawnym, gdyż od jego nastąpienia uzależnione jest powstanie określonych skutków prawnych – powstanie obowiązku wypłaty odszkodowania lub innego świadczenia powodującego przemianę ekspektatywy prawa do świadczenia, które miał ubezpieczający od chwili powstania stosunku ubezpieczenia, w rzeczywiste prawo do tego świadczenia; podnosił, że ogólne warunki wiążą strony wówczas, gdy stały się składnikiem umowy ubezpieczeniowej (art. 384§1 k.c.), co w niniejszej sprawie nie było okolicznością sporną.

Uznał nadto, że postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia również podlegają wykładni z uwzględnieniem dyrektyw interpretacji oświadczeń woli określonych w art. 65 § 2 k.c. i to z uwzględnieniem wynikającej z art. 385 § 2 k.c. zasady interpretacji niejasnych postanowień wzorca w sposób korzystny dla ubezpieczającego. Zważył Sąd, że w ogólnych warunkach ubezpieczenia do umów ubezpieczenia indywidualnego na życie, w Klauzuli 10 określono szczegółowo warunki ubezpieczenia z tytułu śmierci rodzica lub teścia ubezpieczonego, zaś definicja teścia stanowi, iż jest to współubezpieczony to bez względu na wiek, ojciec lub matka małżonka ubezpieczonego lub osoba, która dokonała pełnego lub częściowego przysposobienia małżonka ubezpieczonego. Klauzula nie zawiera natomiast definicji małżonka, czy współmałżonka. Wskazał Sąd Rejonowy, iż w postanowieniach ogólnych w § 2 pkt 29

zawarte zostało pojęcie współubezpieczonego (inna niż ubezpieczony osoba, które życie lub zdrowie jest przedmiotem ochrony w ramach umowy ubezpieczenia) oraz definicja współmałżonka. W ocenie Sądu pierwszej instancji warunki ubezpieczenia w zakresie klauzuli dotyczącej „śmierci rodzica lub teścia ubezpieczonego” zostały sformułowane w sposób dalece nieprecyzyjny i niejasny oraz w żaden sposób nie prowadzą do wniosku, że zakresem tej ochrony nie jest objęta sytuacja, gdy małżeństwo ustało na skutek śmierci małżonka ubezpieczonego. Jego zdaniem analiza zapisów OWU, w tym przede wszystkim definicji „współmałżonka” prowadzi do wniosku, że by osoba ubezpieczona mogła otrzymać świadczenie z tytułu śmierci teścia, jej małżeństwo musi nadal trwać. Redakcja postanowień jednak może wprowadzać w błąd i budzić wątpliwości także w świetle zapisów ustawowych krio, zgodnie z którymi powinowactwo trwa pomimo ustania małżeństwa.

Wskazał Sąd Rejonowy, że wątpliwości co do poszczególnych postanowień należy je interpretować na korzyść ubezpieczającego, jak każą zasady współżycia społecznego. Podkreślał, że powódka już w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia była wdową, a decydując się na objęcie ochroną ubezpieczeniową z tytułu śmierci rodzica lub teścia nie miała świadomości, że jako wdowie po A. S. świadczenie nie będzie przysługiwało w razie śmierci teścia powyższe przemawiało zdaniem Sądu pierwszej instancji za przyjęciem, przy zastosowaniu wynikającej z art. 385 § 2 k.c. zasady interpretacji niejasnych postanowień wzorca w sposób korzystny dla ubezpieczającego, iż powództwo było zasadne.

O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. Na koszty te złożyła się opłata od pozwu w kwocie 30zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą od pełnomocnictwa – 617zł.

Apelację od tego wyroku w całości wniósł pozwany, domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa i obciążenie powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych. Zarzucał naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 385 § 2 kc w zw. z § 1 pkt 2 Klauzuli 10 oraz § 2 pkt 28 OWU poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że określone we wzorcu umowy definicje małżonka i teścia ubezpieczonego są ab niejednoznaczne i nieprecyzyjne, więc należy je tłumaczyć na korzyść powódki jako ubezpieczonego. Podnosił nadto naruszenie art. 353¹ k.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że strony zawierając umowę ubezpieczenia nie mogły uznać, że teściem jest ojciec lub matka żyjącego małżonka ubezpieczonego, a ten by uzyskać odszkodowanie winien pozostawać w ważnym związku małżeńskim w dacie śmierci teścia oraz naruszenie art. 805 § 1 k.c. poprzez błędne zastosowanie i uznanie, że doszło do wypadku ubezpieczeniowego w postaci śmierci teścia powódki, uzasadniającego spełnienie świadczenia przewidzianego w umowie przez pozwanego. Podnosił apelujący, że strony na zasadzie swobody umów ułożyły swój stosunek umowny w ogólnych warunkach ubezpieczenia, a świadczenie było uzależnione od wystąpienia zdarzenia losowego, które nie nastąpiło.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji pozwanego i zwrot kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego musiała odnieść skutek.

Stan faktyczny był w zasadzie niesporny między stronami i ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji Sąd Odwoławczy przyjął za własne bez konieczności ponownego ich przywoływania. Nie sposób było jednak podzielić motywów prawnych, którymi kierował się Sąd Rejonowy wydając kwestionowane rozstrzygnięcie w sprawie, przedstawionych w jego uzasadnieniu.

Zasadne okazały się być zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego wskazanych w apelacji pozwanego.

Sąd drugiej instancji zważył przede wszystkim, iż wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, niejednolitemu zresztą i nie do końca spójnemu, co wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, postanowienia OWU dotyczących stosunku zobowiązaniowego łączącego strony, postanowienia te nie były niejasne i budzące wątpliwości na tyle, by koniecznym było ich szczególne wykładanie i interpretacja. Z treści przytoczonych zarówno przez Sąd pierwszej instancji, jak i skarżącego, a wcześniej powódkę, wynika bowiem zdecydowanie, iż wypadek, zdarzenie losowe w

postaci śmierci teścia, dotyczy osoby będącej rodzicem czy przysposabiającym małżonka ubezpieczonego. Wskazać należy, iż w dacie zawierania umowy z dnia 30 sierpnia 2012r. przez strony oraz w dacie wystąpienia zdarzenia losowego przywoływanego przez powódkę małżonek powódki już nie występował, albowiem zmarł w dniu 11 sierpnia 2012r., natomiast później, bo w dniu 13 października 2013r. zmarł jego ojciec. Trudno przy tym przyjmować, iż powódka zawierałaby umowę przewidującą wypłatę świadczeń we wszystkich sytuacjach, które mogłyby się zdarzyć w jej życiu, czy też przyjmowałaby ostateczną niemożność ich wystąpienia; nie sposób bowiem uznać, iżby po stronie powódki sytuacja nie miała w żadnym razie ulec w okresie ubezpieczeniowym zmianie, to jest by było przesądzone, że nie zawrze ona kolejnego związku małżeńskiego, co skutkowałoby pojawieniem się teścia lub teściowej jako rodzica czy przysposabiającego aktualnego jej małżonka.

W sytuacji natomiast, gdy mąż powódki już nie żył, trudno przyjąć, by treść stosunku zobowiązaniowego łączącego strony przewidywała wypłatę świadczenia z tytułu śmierci jego rodzica czy przysposabiającego jako teścia. Zdaniem Sądu Odwoławczego z zapisów umownych wynika jasno, że gdy małżonek ubezpieczonego nie występuje, czy to z uwagi na zgon czy ustanie związku z innego powodu, nie sposób jego rodzica traktować jako teścia, którego to śmierć rodziłaby obowiązek świadczenia ubezpieczyciela na rzecz powódki. Postanowienia umowne uzależniają bowiem w sposób oczywisty przyznanie przymiotu teścia od istnienia podmiotu małżonka ubezpieczonego, którego po stronie powódki nie było.

Nie było przy tym, zdaniem Sądu drugiej instancji, konieczności odwoływania się do ogólnych zasad obowiązujących w prawie rodzinnym, na które powoływał się Sąd Rejonowy, wobec jasności i odrębności regulacji ubezpieczeniowych wynikających ze stosunku zobowiązaniowego łączącego strony.

Przekonanie powódki, iż mimo, że nie pozostaje w związku małżeńskim, przysługiwać jej będzie świadczenie z tytułu śmierci ojca byłego małżonka, ocenić w tej sytuacji wypadało za niczym nieuzasadnione.

Uznał zatem Sąd Odwoławczy, iż nie zaszedł wypadek ubezpieczeniowy powoływany przez powódkę, który powodowałby po stronie pozwanego obowiązek świadczenia dochodzony pozwem (art. 805 § 1 k.c. w zw. z § 1 pkt 2 Klauzuli 10 oraz § 2 pkt 28 OWU).

Z tych przyczyn powództwo jako nieuzasadnione oddalono, zmieniając zaskarżony wyrok zgodnie z żądaniem apelacji pozwanego.

Konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia była także konieczność ingerencji w wyrzeczenie o kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji. Orzeczenie w tej kwestii oparto o przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., obciążając przegrywającą powódkę obowiązkiem zwrotu całości kosztów procesu na rzecz wygrywającego pozwanego. Na koszty te składało się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w wysokości 600zł obliczone zgodnie z § 6 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz opłata skarbową od udzielonego pełnomocnictwa w wysokości 17zł.

Wobec powyższego zmieniono zaskarżony wyrok na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. we wskazany wyżej sposób.

Konsekwencją powyższego orzeczenia było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego, oparte o zasadę odpowiedzialności za wynik sporu, określoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Stąd obciążono przegrywającą powódkę obowiązkiem zwrotu całości kosztów tego postępowania na rzecz pozwanego. Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego będącego radcą prawnym w wysokości 450zł obliczone zgodnie z § 6 pkt 3 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz opłata od apelacji w kwocie 30zł.

Sąd Okręgowy nadto nie znalazł podstaw dla odstąpienia od obciążenia przegrywającej powódki kosztami postępowania na zasadzie art. 102 k.p.c., wniosek taki nie został zgłoszony w toku procesu, ani też nie ujawniono żadnych okoliczności po stronie powódki, czy to odnośnie jej sytuacji życiowej, czy też materialnej, które mogłyby za zastosowaniem takiego dobrodziejstwa przemawiać. Okoliczności dotyczące sprawy o zapłatę, jej przedmiotu oraz przekonanie powódki o zasadności jej stanowiska również nie wskazywały na wystąpienie w niniejszej sprawie szczególnie uzasadnionego wypadku w rozumieniu art.102 k.p.c., które winien Sąd Okręgowy wziąć pod uwagę.

SSO Lucyna Morys – Magiera